

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

Кафедра соціальної роботи, педагогіки і логопедії

Методична серія

Випуск № 489

Заснована в 2016 році

Н. В. Савінова, М. І. Берегова

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

Методичні рекомендації

*Студентів I (бакалаврського) рівня
спеціальність «Спеціальна освіта» спеціалізації «Логопедія»
для денної та заочної форм навчання*

Миколаїв – 2026

УДК 376-056.264 (076)

С 13

*Рекомендовано до друку радою навчально-наукового
медичного інституту від 21 квітня 2026 року.
Витяг з протоколу № 14*

Рецензенти:

Дрозд О. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології
Навчально-медичного інституту ЧНУ імені Петра Могили.

Савінова Н. В.

С 13 Методичні рекомендації з виконання курсових робіт студентів :
метод. рек. студентам I (бакалаврського) рівня спеціальності
«Спеціальна освіта» спеціалізації «Логопедія» для денної та заочної
форм навчання / Н. В. Савінова, М. І. Берегова. – Миколаїв : Вид-во
ЧНУ ім. Петра Могили, 2026. – 52 с. – (Методична серія ; вип. 489).

Метою даних методичних рекомендацій є визначення теоретичних та
практичних умов ефективного написання здобувачами вищої освіти курсових робіт,
ознайомлення студентів із загальними вимогами до виконання такого виду робіт.

Для здобувачів I (бакалаврського) рівня вищої освіти, керівників курсових робіт,
а також науково-педагогічних працівників, які здійснюють організацію та управління
науково-дослідницькою діяльністю здобувачів.

УДК 376-056.264 (076)

ISSN 1811-492X

© Савінова Н. В.,

©Берегова М. І.,

© ЧНУ ім. Петра Могили, 2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ...	5
РОЗДІЛ 2. ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	25
РОЗДІЛ 3. ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ.....	32
ДОДАТКИ.....	35
Додаток А. ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ для студентів І (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта, спеціальності 016 Спеціальна освіта, спеціалізації 016.01 Логопедія....	35
Додаток Б. Зразок оформлення титулки курсової роботи.....	36
Додаток В. Приклад “ЗМІСТУ” курсової роботи.....	37
Додаток Г. Приклад оформлення “ВСТУПУ”.....	38
Додаток Д. Приклад основоної частини курсової роботи.....	40
Додаток Ж. Приклади оформлення списку використаних джерел згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40).....	42

ВСТУП

Одним з основних видів навчальних занять та науково-дослідницької роботи студентів в умовах впровадження кредитно-трансферної накопичувальної системи організації навчального процесу є курсова робота як дієвий засіб підвищення якості підготовки спеціалістів та нарощення їхніх ключових компетенцій. Виконання курсової роботи направлено на формування дослідницьких компетентностей, активізацію творчого мислення студентів, їх ініціативності, самостійності та формування всебічно розвиненої особистості з інноваційним мисленням.

Навчальним планом підготовки бакалаврів зі спеціальності Спеціальна освіта передбачено написання курсової роботи з освітнього компонента «Логопедія», «Загальна, вікова та педагогічна логопсихологія». Мета курсової роботи полягає в поглибленому вивченні студентами навчального матеріалу з логопедії та логопсихології, творчому засвоєнні методик наукових досліджень, умінні використовувати їх у практичній діяльності.

Виконання курсової роботи переслідує декілька цілей:

- закріпити теоретичні знання, набуті студентами у процесі навчання з психолого-педагогічних дисциплін;
- розвинути у студентів навички самостійної роботи зі спеціальною літературою, довідниками, джерелами статистичної інформації тощо;
- виробити вміння узагальнювати теоретичні матеріали, самостійно формулювати висновки та пропозиції;
- прищепити навички обґрунтування та обстоювання власної точки зору з проблем, що досліджуються, виробити вміння застосовувати набуті теоретичні знання при вирішенні конкретних практичних завдань.

РОЗДІЛ І

ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Формування наукових результатів, представлених у форматі специфічного продукту під назвою курсова робота, ґрунтується на визначених принципах, методах, техніці та технології. Завдання запропонованих методичних рекомендацій — забезпечити ефективну організацію діяльності студентів, які мають на меті захист курсової роботи шляхом ознайомлення з основами побудови наукового дослідження, а також з принципами і методами виявлення новизни, достовірності та практичної цінності отриманих результатів.

Студентам важливо не лише добре орієнтуватися в основних положеннях, характерних для курсової роботи, а й володіти хоча б базовим розумінням методології наукової діяльності — зокрема, у застосуванні методів наукового пізнання та логічних законів і правил.

Якість студентської роботи визначається передусім результатами його інтелектуальної діяльності, рівнем ерудиції та професійною підготовкою.

Ерудиція передбачає глибоке і широке знання не лише історії тієї дисципліни, в межах якої працює студент, а й суміжних галузей. Найбільш надійні та глибокі знання здобуваються з першоджерел. Студент здійснює їх критичний аналіз, творчо переосмислює та систематично застосовує у власній роботі. Підсумок наукової діяльності студента — це синтез ерудиції та його творчих здібностей у процесі теоретичних і експериментальних досліджень.

Перед тим як розпочати написання курсової роботи, студент повинен ознайомитися з основними вимогами щодо її виконання. Крім того, кожен етап створення курсової роботи має узгоджуватися з науковим керівником. Щоб ефективно використовувати час, варто дотримуватися такого послідовного алгоритму:

- обрання теми;
- визначення об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження;
- добір і аналіз джерел та літератури;
- складання попереднього плану;
- написання вступної частини;
- встановлення фактів та їх систематизація;
- формулювання висновків і рекомендацій;
- оформлення списку використаних джерел та додатків;
- написання основного розділу роботи;
- підготовка до захисту.

У сучасній науковій методології прийнято виділяти такі стадії дослідження:

1. Підготовчий етап.
2. Інформаційний етап.
3. Етап реконструкції.
4. Аналітичний етап.

Підготовчий етап починається з вибору теми. Студенти самостійно обирають тему зі списку, запропонованого кафедрою. Тематика відповідає напряму наукових досліджень кафедри. До остаточного затвердження можливе коригування теми відповідно до пропозицій студентів, що стимулює творчий пошук і самостійність. Після визначення теми слід обґрунтувати дослідницьке завдання: окреслити об'єкт, предмет та гіпотезу.

Об'єкт дослідження — це сфера реальності, яка вивчається. Предмет — конкретний аспект, що безпосередньо аналізується у роботі. Отже, предмет є вужчим за об'єкт.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом, а також із кінцевим результатом та шляхами його досягнення. Вона конкретизується через постановку завдань (зазвичай від 5 до 10). Виконання цих завдань неможливе без ознайомлення з основними джерелами та літературою.

Після визначення теми та завдань розпочинається інформаційний етап. Робота над курсовою починається з каталогів і періодики. У процесі пошуку джерел важливо визначити рівень опрацювання теми сучасною наукою, щоб уникнути повторення загальновідомих положень і чіткіше окреслити напрями дослідження.

Зібраний матеріал необхідно критично оцінити й систематизувати. Починати варто з найновішої літератури, адже вона зазвичай точніша й повніша. Корисно також звертатися до узагальнюючих праць, які допомагають окреслити проблемне поле дослідження.

Якщо дослідження присвячене поглядам певного автора, матеріал поділяють на три групи:

1. Джерела (твори автора, документи сучасників, офіційні матеріали).
2. Дослідження (праці інших авторів на основі джерел).
3. Додаткова література (словники, довідники, енциклопедії).

Будь-яке дослідження спирається на попередні праці, тому цитування та узагальнення мають велике значення. Виконуючи виписки, слід бути уважним: цитати потрібно наводити дослівно, включно з пунктуацією. Використовувати цитати варто лише за потреби, дотримуючись правил: вони мають бути короткими, у лапках, із посиланням на джерело; пропуски позначаються трикрапкою; пояснення подаються у квадратних дужках.

Основна частина тексту курсової роботи складається з перефразованого матеріалу. Це означає, що вже на етапі нотаток студент фактично починає

писати свою роботу. Важливо передавати думку автора максимально близько до оригіналу, використовуючи власну лексику. Щоб уникнути плагіату, слід виділяти ключові ідеї, змінювати структуру речень, застосовувати синоніми, варіювати форми слів і завжди робити посилання.

Узагальнення дозволяє стисло передати зміст розділу чи всієї праці.

Курсова робота має бути самостійною та творчою. Надмірне використання цитат і запозичень знижує її якість. Вона повинна бути написана грамотною літературною мовою. Якщо виявлено плагіат, робота знімається з розгляду, а студент отримує оцінку «незадовільно» і мусить написати нову роботу на іншу тему.

Етап реконструкції передбачає встановлення фактів. Після опрацювання джерел постає завдання виокремлення достовірних даних. Факти — основа будь-якого дослідження, тому їх перевірка (верифікація) є невід'ємною частиною роботи. Для цього застосовують різні методи: звернення до довідкової літератури, порівняння даних із різних документів, оцінка авторитетності джерела та компетентності його автора. Важливо враховувати, чи джерело є первинним чи вторинним, а також можливі суб'єктивні чинники (політичні чи релігійні переконання, особисті обставини).

Аналітичний етап полягає в осмисленні фактів, пошуку зв'язків і закономірностей між явищами. Саме тут формується власне наукове знання. Дослідник співставляє факти, аналізує різні інтерпретації, простежує тенденції. На цьому етапі студент реалізує своє право на власне бачення проблеми чи сюжету, що є темою курсової роботи.

Методи наукового дослідження

Метод — це сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих розв'язанню конкретної задачі. Фактично різниця між методом і теорією має функціональний характер: формуючись як теоретичний результат попереднього дослідження, метод виступає як вихідний пункт та умова майбутніх досліджень. У кожному науковому дослідженні можна виділити два рівні:

- 1) емпіричний, на якому відбувається процес накопичення фактів;
- 2) теоретичний — досягнення синтезу знань (у формі наукової теорії).

Згідно з названими рівнями загальні методи пізнання можна поділити на три групи, грані між якими визначені приблизно: методи емпіричного дослідження; методи, використовувані на емпіричному та теоретичному рівнях; методи теоретичного дослідження.

Методи емпіричного дослідження

Спостереження — це систематичне цілеспрямоване вивчення об'єкта. Аби бути плідним, спостереження мусить відповідати таким вимогам:

а) завчасному задуму (спостереження проводиться для певного, чітко поставленого завдання);

б) планомірності (виконується за планом, складеним відповідно до завдання спостереження);

в) цілеспрямованості (спостерігаються лише певні сторони явища, котрі викликають інтерес при дослідженні);

г) активності (спостерігач активно шукає потрібні об'єкти, риси явища);

д) систематичності (спостереження ведеться безперервно або за певною системою).

Спостереження як метод пізнання дає змогу отримати первинну інформацію у вигляді сукупності емпіричних тверджень. Емпірична сукупність утворює первинну схематизацію об'єктів реальності — вихідних об'єктів наукового дослідження.

Порівняння — це процес встановлення подібності або відмінностей предметів та явищ дійсності, а також знаходження загального, притаманного двом або кільком об'єктам. Метод порівняння досягне результату, якщо виконуються такі вимоги:

а) можуть порівнюватися тільки такі явища, між якими можлива деяка об'єктивна спільність;

б) порівняння має здійснюватися за найбільш важливими, суттєвими (в плані конкретного завдання) рисами.

Різні об'єкти чи явища можуть порівнюватися безпосередньо або опосередковано через їх порівняння з будь-яким іншим об'єктом (еталоном). У першому випадку звичайно отримують якісні результати (більше/менше, вище/нижче). Порівняння ж об'єктів з еталоном надає можливість отримати кількісні характеристики. Такі порівняння називають вимірюванням.

За допомогою порівняння інформація стосовно об'єкта здобувається двома шляхами:

а) безпосередній результат порівняння (первинна інформація);

б) результат обробки первинних даних (вторинна або похідна інформація). Експеримент — це такий метод вивчення об'єкта, за яким дослідник активно і цілеспрямовано впливає на нього завдяки створенню штучних умов або використанню природних умов, необхідних для виявлення відповідної властивості.

Переваги експериментального вивчення об'єкта порівняно зі спостереженням такі:

а) у процесі експерименту можна вивчати явище «у чистому вигляді», звільнившись від побічних факторів, які затінують основний процес;

б) в експериментальних умовах можна дослідити властивості об'єктів;

в) повторюваність експерименту: можна проводити досліди стільки разів, скільки це потрібно.

Експеримент проводять у таких випадках:

- при спробі виявлення раніше невідомих властивостей об'єкта;
- при перевірці правильності теоретичних побудов;
- при демонструванні явища.

У науковому дослідженні експеримент і теорія найтісніше взаємопов'язані. Всіляке ігнорування експерименту неодмінно призводить до помилок, тому всебічне розгортання експериментальних досліджень являє собою один із найважливіших шляхів розвитку сучасної науки.

Методи, що застосовуються на емпіричному та теоретичному рівнях досліджень

Абстрагування – відхід у думці від несуттєвих властивостей, зв'язків, відношень предметів і виділення декількох рис, котрі цікавлять дослідника.

Процес абстрагування має два ступені. Перший: виділення найважливішого у явищах і встановлення факту незалежності чи дуже незначної залежності досліджуваних явищ, на яку можна не зважати, від певних факторів (якщо об'єкт не залежить безпосередньо від фактора Б, то можна лишити його осторонь як несуттєвий). Другий ступінь: реалізація можливостей абстрагування. Сутність його полягає в тому, що один об'єкт замінюється іншим, простішим, який виступає як «модель» першого.

Абстрагування може застосовуватися до реальних і абстрактних об'єктів (таких, що пройшли абстрагування раніше). Багатоступінчасте абстрагування призводить до абстракцій дедалі зростаючого ступеня загальності. Абстрагування дає змогу замінити у пізнанні складне простим, але таким простим, котре відбиває основне в цьому складному.

Є такі основні види абстракції:

- ототожнення — утворення поняття через об'єднання предметів, пов'язаних відношеннями типу рівності, в особливий клас (залишаючи осторонь деякі індивідуальні якості предметів);
- ізолювання — виділення властивостей і відношень, нерозривно пов'язаних із предметами, та позначення їх певними «іменами», що надає абстракціям статусу самостійних предметів (наприклад, «надійність», «технологічність»). Різниця між цими двома абстракціями полягає у тому, що в першому випадку ізолюється комплекс властивостей об'єкта, а у другому єдина його властивість;
- конструктивізації — відхилення від невизначеності меж реальних об'єктів (безперервний рух зупиняється і т.ін.);
- актуальної нескінченності — відхилення від незавершеності (і неможливості завершення) процесу утворення нескінченної множини, від неможливості задати його повним переліком усіх елементів. Така множина розглядається як наявна;

- потенціальної здійсненності – відхилення від реальних меж людських можливостей, зумовлених обмеженістю життя у часі чи просторі (нескінченність розглядається як потенційно здійснена).

Результат абстрагування часто виступає як специфічний метод дослідження, а також як елемент складніших за своєю структурою методів експерименту — аналізу і моделювання.

Аналіз і синтез. Аналіз – метод пізнання, який дає змогу поділяти предмети дослідження на складові частини (природні елементи об'єкта або його властивості і відношення). Синтез, навпаки, припускає з'єднання окремих частин чи рис предмета в єдине ціле. Аналіз та синтез взаємопов'язані, вони являють собою єдність протилежностей.

Аналіз і синтез бувають:

- а) прямим, або емпіричним (використовується для виокремлення частин об'єкта, виявлення його властивостей, найпростіших вимірювань і т.ін.);

- б) зворотним, або елементарно-теоретичним (базується на деяких теоретичних міркуваннях стосовно причинно-наслідкового зв'язку різних явищ або дії будь-якої закономірності. При цьому виділяються та з'єднуються явища, які здаються суттєвими, а другорядні ігноруються);

- в) структурно-генетичним (вимагає виокремлення у складному явищі таких елементів, які мають вирішальний вплив на всі інші сторони об'єкта).

Індукція та редукція. Дедуктивною зовуть таку розумову конструкцію, у котрій висновок щодо якогось елементу множини робиться на підставі знання загальних властивостей всієї множини. Змістом дедукції як метода пізнання є використання загальних наукових положень при дослідженні конкретних явищ.

Під індукцією розуміють перехід від часткового до загального, коли на підставі знання про частину предметів класу робиться висновок стосовно класу в цілому. Дедукція та індукція — взаємопротилежні методи пізнання.

Є кілька варіантів установлення наслідкового зв'язку методами наукової індукції:

- а) метод єдиної подібності. Якщо два чи більше випадків досліджуваного явища мають лише одну загальну обставину, а всі інші обставини різні, то саме ця подібна обставина є причиною явища, що розглядається;

- б) метод єдиної розбіжності. Якщо випадок, у якому досліджуване явище настає, і випадок, в якому воно не настає, у всьому подібні і відрізняються тільки однією обставиною, то саме ця обставина, наявна в одному випадку і відсутня у іншому, є причиною явища, котре досліджується;

- в) об'єднаний метод подібності і розбіжності – комбінація двох перших методів;

г) метод супутніх змін. Коли виникнення або зміна одного явища викликає певну зміну іншого явища, то обидва вони перебувають у причинному зв'язку один з одним;

д) метод решт. Якщо складне явище викликане складною причиною, котра являє собою сукупність певних обставин, і відомо, що деякі з них є причиною частини явища, то решта даного явища викликається обставинами, що залишилися.

Моделювання – метод, котрий ґрунтується на використанні моделі як засобу дослідження явищ і процесів природи. Під моделями розуміють системи, що замінюють об'єкт пізнання і служать джерелом інформації стосовно нього. Моделі – це такі аналоги, подібність яких до оригіналу суттєва, а розбіжність – несуттєва. Моделі поділяють на два види: матеріальні та ідеальні. Матеріальні моделі втілюються у певному матеріалі – дереві, металі, склі тощо. Ідеальні моделі фіксуються в таких наочних елементах, як креслення, рисунок, схема, комп'ютерна програма тощо.

Метод моделювання має таку структуру: а) постановка завдання; б) створення або вибір моделі; в) дослідження моделі; г) перенесення знань із моделі на оригінал.

Методи теоретичних досліджень

Ідеалізація – це конструювання подумки об'єктів, які не існують насправді або практично не здійсненні (наприклад, абсолютно тверде тіло, абсолютно чорне тіло, лінія, площа).

Мета ідеалізації: позбавити реальні об'єкти деяких притаманних їм властивостей і наділити (подумки) ці об'єкти певними нереальними і гіпотетичними властивостями. При цьому мета досягається завдяки:

а) багатоступінчастому абстрагуванню (наприклад, абстрагування від товщини призводить до поняття «площина»);

б) переходу подумки до кінцевого випадку у розвитку якоїсь властивості (абсолютно тверде тіло);

в) простому абстрагуванню (рідина, що не стискується). Будь-яка ідеалізація правомірна лише у певних межах.

Формалізація – метод вивчення різноманітних об'єктів шляхом відображення їхньої структури у знаковій формі за допомогою штучних мов, наприклад, мовою математики. Переваги формалізації:

а) вона забезпечує узагальненість підходу до розв'язання проблем;

б) символіка надає стислості та чіткості фіксації значень;

в) однозначність символіки (немає багатозначності звичайної мови);

г) дає змогу формувати знакові моделі об'єктів та замінювати вивчення реальних речей і процесів вивченням цих моделей.

Аксіоматичний метод – метод побудови наукової теорії, за якого деякі твердження приймаються без доведень, а всі інші знання виводяться з них відповідно до певних логічних правил.

Гіпотеза та припущення. У становленні теорії як системи наукового знання найважливішу роль відіграє гіпотеза. Гіпотеза є формою осмислення фактичного матеріалу, формою переходу від фактів до законів.

Розвиток гіпотези відбувається за трьома стадіями:

а) накопичення фактичного матеріалу і висловлювання на його основі припущень;

б) формування гіпотези, тобто виведення наслідків із зробленого припущення, розгортання на його основі прийнятої теорії;

в) перевірка отриманих результатів на практиці і на її основі уточнення гіпотези. Якщо під час перевірки наслідок відповідає дійсності, то гіпотеза перетворюється на наукову теорію.

Гіпотези (як і ідеї) носять імовірнісний характер. На їх основі відбувається систематизація раніше накопичених знань і здійснюється пошук нових наукових результатів — у цьому сутність і призначення гіпотези як форми розвитку науки. Гіпотеза може узгоджуватися з іншими науковими системами або суперечити їм. Ні те, ні інше не дає підстав відкинути гіпотезу або прийняти її. Гіпотеза може суперечити навіть достовірній теорії. До такої суперечності треба ставитися досить серйозно, але не варто думати, що вона обов'язково призводить до спростування гіпотези. Гіпотеза висувається з надією на те, що вона, коли не цілком, то хоча б частково, стане достовірним знанням.

Історичний метод дає змогу дослідити виникнення, формування та розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, закономірностей та суперечностей. Даний метод дослідження знаходить широке застосування в історії психології.

Системний підхід полягає у комплексному дослідженні великих і складних об'єктів (систем), дослідженні їх як єдиного цілого із узгодженим функціонуванням усіх елементів і частин. З огляду на даний принцип, треба вивчити кожен елемент системи у його зв'язку та взаємодії з іншими елементами, виявити вплив властивостей окремих частин системи на її поведінку в цілому, встановити стверджені властивості системи і визначити оптимальний режим її функціонування.

Теорія – система знань, котра описує і пояснює сукупність явищ певної частки дійсності і зводить відкриті в цій галузі закони до єдиного об'єднувального початку (витоку). Теорія будується на результатах, отриманих на емпіричному рівні досліджень. У теорії дані результати

впорядковуються, вписуються у струнку систему, об'єднану загальною ідеєю, уточнюються на основі введених до теорії абстракцій, ідеалізацій та принципів.

До нової теорії висуваються такі вимоги:

- а) адекватність наукової теорії описуваному об'єкту, що дає змогу у визначених межах замінювати експериментальні дослідження теоретичними;
- б) повнота опису певної галузі дійсності;
- в) потреба пояснення взаємозв'язків між різними компонентами в межах самої теорії. Наявність зв'язків між різними положеннями теорії забезпечить перехід від одних тверджень до інших;
- г) брак внутрішньої несуперечливості теорії та відповідність її дослідним даним.

Теорія має бути евристичною, конструктивною і простою.

Евристичність теорії віддзеркалює її можливості передбачення та пояснювання. Математичний апарат теорії повинен не тільки забезпечувати точні кількісні передбачення, але й допомагати відкривати нові явища. Конструктивність теорії полягає у можливості простої, здійснюваної за певними правилами, перевірки основних її положень, принципів і законів. Простота теорії досягається введенням узагальнених законів скорочення та стиснення інформації за допомогою спеціальних символів.

Вирішальною основою наукового пізнання є практика. Роль практики полягає у створенні матеріально-технічних засобів наукового дослідження. При цьому матеріально-технічні засоби не залишаються незмінними, а безперервно удосконалюються в процесі розвитку матеріального виробництва, промисловості, техніки. Наукове пізнання покликане освітлювати шлях практиці, надавати теоретичні основи для розв'язання практичних проблем. Тому воно має випереджувати практику завдяки елементові наукового передбачення. Проте практика – це не тільки вихідний пункт і мета пізнання, а й вирішальне підґрунтя названого складного процесу.

Отже, виростаючи з практики і розвиваючись на її основі, наукове пізнання набуває великого значення для неї самої. Воно сягає сутності явищ, розкриває закони їх існування та розвитку, тим самим вказуючи практиці можливості, шляхи і способи впливу на ці явища та зміни згідно з їх об'єктивною природою.

Основні принципи психолого-педагогічного дослідження дітей з мовленнєвими порушеннями

Принцип комплексного аналізу психічних характеристик конкретизує загальні методологічні засади детермінізму та системності. Він ґрунтується на концепції Л.С. Виготського щодо структури дефекту, яка дає можливість здійснити системний розгляд будь-якого порушення, зокрема й мовленнєвої сфери. Найповніше цей принцип розкривається

у межах психології діяльності, де людина найкраще проявляє себе у процесі предметно-маніпулятивної, ігрової, навчальної чи трудової активності. Такий підхід дозволяє глибше зрозуміти особливості різних сфер психіки дитини.

Принцип індивідуально-особистісного підходу має особливе значення при обстеженні дітей із вадами мовлення. Він передбачає врахування рівня сформованості свідомості та системи цінностей, які визначають життєву позицію й поведінку дитини (за К.К. Платоновим, особистість — це людина як носій свідомості). Без урахування емоційно-вольової сфери психологічна допомога не буде результативною. Логопсихолог повинен сприймати кожну дитину та її батьків як неповторних, самостійних індивідів, що мають право на вибір, самовизначення та власний життєвий шлях.

Принцип діяльнісного підходу передбачає проведення обстеження з урахуванням провідної діяльності дитини. Для дошкільнят це ігрова діяльність, для школярів — навчальна. У випадках затримки психічного чи мовленнєвого розвитку ігрові методики залишаються актуальними навіть у молодшому шкільному віці. Важливо також враховувати вид діяльності, який має особистісну значущість для конкретної дитини чи підлітка.

Принцип динамічного вивчення полягає у визначенні не лише наявних знань і вмінь дитини, а й її здатності до навчання, тобто рівня навчуваності. Він базується на теорії Л.С. Виготського про взаємозв'язок навчання і розвитку, де виділяють зону актуального розвитку (завдання, які дитина виконує самостійно) та зону найближчого розвитку (завдання, що розв'язуються за підтримки дорослого). Для прогнозування успішності застосовуються спеціальні діагностичні методики, які особливо важливі при порушеннях розвитку, оскільки допомагають у диференціальній діагностиці.

Загальна схема наукового дослідження

Перед написанням роботи студент має чітко уявляти, в якій послідовності та як саме виконувати це завдання.

Основні етапи підготовки і захисту дослідження:

- вибір теми (орієнтовний перелік тем наведено в Додатку А);
- узгодження теми з науковим керівником;
- узгодження з науковим керівником списку літератури з теми;
- з'ясування об'єкта і предмета дослідження;
- визначення мети і завдань дослідження;
- виявлення, пошук і відбір літератури з теми, її вивчення;
- складання попереднього плану;
- написання Вступу, Основної частини, Висновків;
- оформлення списку використаних джерел і додатків;
- технічне оформлення роботи;

- подання роботи науковому керівникові для перевірки; виправлення роботи з урахуванням його зауважень і побажань;
- захист.

Композиція курсової роботи

Кожен автор вільний обирати такий порядок подання наукових матеріалів, який, на його погляд, найліпше, найпереконливіше розкриє його творчий задум, а їх розміщення відповідатиме внутрішньому логічному зв'язку етапів дослідження. Традиційно склалася певна композиція курсової праці з такими основними елементами:

- зміст,
- допоміжні покажчики, перелік умовних скорочень (за потреби)
- вступ,
- розділи основної частини (зазвичай 2-3 розділи),
- висновки до розділів,
- висновки,
- список використаних джерел,
- додатки (за потреби)

Зміст подають на початку курсової роботи.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів подають у роботі окремим списком перед вступом.

У вступі до роботи звичайно обґрунтовують актуальність обраної теми, мету і зміст поставлених завдань, формулюють об'єкт і предмет дослідження, зазначають обраний метод (або методи) дослідження, теоретичну цінність і прикладну значущість отриманих результатів, окреслюють положення, винесені на захист. Отже, вступ дуже відповідальна частина роботи, оскільки містить усі необхідні кваліфікаційні характеристики курсового дослідження.

Обґрунтування актуальності обраної теми – початковий етап будь-якого дослідження. Стосовно курсової роботи поняття «актуальність» має одну особливість. Курсова робота, як уже зазначалося, є кваліфікаційною працею, і те, як її автор уміє обрати тему і наскільки правильно він цю тему розуміє й оцінює з точки зору своєчасності та соціальної значущості, характеризує його наукову зрілість і професійну підготовленість.

Що ж таке актуальність, або «кому це потрібно?». Чи інакше — «Якій галузі науки або знань і для чого необхідні запропоновані наукові результати?»

Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне — сутність проблеми, з чого й впливає актуальність теми. Проблема завжди виникає тоді, коли старе знання вже виявило свою неспроможність, а нове ще не набуло розвинутої форми. Таким чином, проблема в науці – це суперечлива ситуація, котра вимагає свого вирішення. Така ситуація найчастіше виникає внаслідок відкриття нових фактів, які явно не вкладаються у

рамки колишніх теоретичних уявлень, тобто коли жодна з теорій не може пояснити щойно виявлені факти.

Правильна постановка та ясне формулювання нових проблем часом має не менше значення, ніж їх вирішення. По суті, саме вибір проблеми, якщо не цілком, то дуже великою мірою визначає як стратегію дослідження взагалі, так і напрямок наукового пошуку зокрема. Не випадково вважається, що сформулювати наукову проблему – означає показати вміння відокремити головне від другорядного, виявити те, що вже відомо і що досі невідомо науці з предмета дослідження.

Від доведення актуальності обраної теми логічно перейти до формулювання мети дослідження. **Мета наукового дослідження** – головний елемент структури і надзвичайно важливий методологічний інструмент дослідження. Мета як запланований результат відображає спрямованість дослідження і за змістом відповідає темі роботи. Формулюючи мету не слід вживати слів «Дослідження...», «Вивчення...», тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Приклади вдало сформульованої мети дослідження: «Розробити методику формування просторового мислення дітей молодшого шкільного віку з дизартрією».

Формулювання завдань слід робити якомога ретельніше, оскільки опис їх вирішення становитиме зміст розділів курсової роботи. Це важливо також і тому, що назви таких розділів з'являються саме з формулювання завдань дослідження. Необхідно вказати конкретні завдання, які мають бути розв'язані відповідно до даної мети. Це звичайно робиться у формі перерахування (вивчити..., описати..., встановити..., з'ясувати..., розробити....тощо.).

Основними методологічними вимогами до виокремлення завдань дослідження є такі:

1. Завдання дослідження відображають проблемні запитання, відповіді на які необхідні для досягнення мети дослідження.
2. Визначення, формулювання і послідовність викладу завдань дослідження мають чітко відповідати його темі, об'єкту, предмету та меті.
3. Сукупність поставлених у дослідженні завдань повинна бути мінімальною, достатньою для досягнення мети дослідження.

Приклади вдало сформульованих завдань дослідження:

- з'ясувати сутність поняття «заїкання», «корекційна робота з дітьми з заїканням»;
- проаналізувати сучасну психолого-педагогічну літературу з проблеми процесу корекційної роботи з дітьми, що заїкаються;
- розробити критерії, показники та рівні дослідження заїкання у дітей;

- розробити та експериментально перевірити технологію корекційної роботи з дітьми, що заїкаються.

Надалі формулюються **об'єкт і предмет дослідження**.

Об'єкт – це процес або явище, що породжують проблемну ситуацію і обрані для вивчення, це певний феномен. Об'єктом не можуть бути люди, діти, особистості, спільноти, оскільки це є характер вибірки, певні умови, де розгортаються певні явища (мислення, процес навчання, впевненість, адаптація тощо). **Предмет** – це те, що міститься в межах об'єкта та піддається безпосередньому дослідженню. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, котра є предметом дослідження. Стосовно одного об'єкта дослідження можна сформулювати декілька предметів дослідження. Саме на конкретний обраний предмет і спрямована основна увага студента, саме предмет дослідження визначає тему курсової роботи, що вноситься на титульний аркуш як заголовок.

Наприклад: Об'єкт дослідження: стан сформованості умінь і навичок автоматизації та диференціації сонорних звуків у дітей старшого дошкільного віку з поліморфною дислалією.

Предмет дослідження: процес автоматизації та диференціації сонорних звуків у дітей старшого дошкільного віку з поліморфною дислалією засобом комп'ютерних продуктів.

Теоретична основа дослідження – основні теоретичні положення, які є теоретико-методологічною основою курсової роботи.

Наприклад, **Теоретичне значення:** уточнення сутності понять «автоматизація нормативної звуковимови», «комп'ютерний продукт», «диференціація фонетична», аналіз теоретичних даних досліджень з даної проблеми, розгляд методик діагностики стану сформованості умінь і навичок автоматизації та диференціації сонорних звуків у дітей старшого дошкільного віку.

Практичне значення: дидактична модель формування умінь і навичок автоматизації і диференціації сонорних звуків у дітей старшого дошкільного віку з поліморфною дислалією засобом комп'ютерних продуктів може бути використана у роботі логопедів – практиків.

Зміст розділів основної частини повинен точно відповідати темі роботи та повністю її розкривають. У цих розділах студент стисло, логічно й аргументовано викладає матеріал згідно з вимогами до наукових праць.

Підсумкові дані розрахунків доцільно оформлювати у вигляді таблиць і графіків. Найважливіші з них слід винести як плакат на захист курсової роботи.

Не варто включати до теоретичної частини роботи тривіальні проміжні обчислення. Навіть у викладенні основних результатів

дослідження треба бути максимально економним, уникати повторів і пояснень очевидних положень.

Для підтвердження своїх теоретичних результатів студенти можуть використовувати дані з «чужих» експериментів. Це тільки доводитиме актуальність роботи й об'єктивність експериментальних даних.

Кожен розділ курсової роботи закінчують короткими висновками обсягом до 1 сторінки.

Висновки до розділів теоретичної частини повинні містити:

- коротку суть результатів;
- формулювання новизни результату;
- обґрунтування достовірності результату;
- пояснення практичної цінності результату.

Висновки курсової роботи виконують роль закінчення, зумовленого логікою проведення дослідження у формі синтезу накопиченої в основній частині наукової інформації. Цей синтез – послідовне, логічно струнке викладення отримати підсумкових результатів та їх співвідношення із загальною метою і конкретними завданнями, поставленими і сформульованими у вступі.

Це вивідне знання не можна підмінювати механічним складанням до купи висновків у кінці розділів, адже це те нове, суттєве, що становить кінцеві результати дослідження, сформульовані у вигляді певної кількості пронумерованих абзаців, їх послідовність визначається логікою побудови наукового дослідження. При цьому визначається не тільки його наукова новизна і теоретична значущість, які впливають з кінцевих результатів, а й практична цінність.

Отже, прикінцева частина курсової роботи – не простий перелік отриманих результатів проведеного дослідження, а їх остаточний синтез, тобто формулювання нового, запропонованого автором у вивчення і розв'язання проблеми.

Після загальних висновків прийнято вмішувати бібліографічний список використаної літератури – одну із суттєвих частин роботи, котра відтворює самостійну творчу роботу студента.

Студент, зобов'язаний посилатися на джерела, з котрих у роботі використано матеріали, окремі результати, ідеї чи висновки для розробки власних проблем, задач, питань. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність цитування певних наукових робіт, повідомляють необхідну інформацію про них, допомагають з'ясувати їх зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання творів. Більш ранні видання можна зазначати лише в тих випадках, коли в них наявний матеріал, не включений до останнього видання.

Список використаних джерел рекомендується розміщувати в порядку згадування їх у тексті за наскрізною нумерацією або за алфавітом. Не варто включати до бібліографічного списку праці, на які немає посилання у тексті роботи і вони фактично не були використані, а також енциклопедії, довідники, науково-популярні книжки, газети. Заборонено використання російськомовних джерел, або досліджень російських чи білоруських авторів.

Допоміжні або додаткові матеріали, що переобтяжують текст основної частини роботи, але потрібні для повноти її сприйняття, доцільно вносити до додатків.

Бібліографічний список використаної літератури, допоміжні покажчики всіх видів, довідкові коментарі і зауваження, що є елементами довідкового апарата студента, котрий допомагає користуватися її основним текстом, не можна включати як додатки.

Складання плану курсової роботи

На початковому етапі роботи над курсовим дослідженням студенту необхідно мати хоча б орієнтовний план (зміст), який у процесі роботи неодноразово буде змінюватися та вдосконалюватися (Додаток Б).

Такий попередній план лише загально окреслює предмет дослідження. Згодом він уточнюється, деталізується, однак головна мета, що визначає напрям дослідження, має залишатися стабільною.

Робочий план може мати довільну форму. Найчастіше це план-рубрикатор — перелік тематичних блоків, розташованих у логічній послідовності, що відображає внутрішню структуру дослідження. Такий тип плану зручний на старті, коли важливо схематично уявити проблему з різних боків.

На наступних етапах доцільно створити план-проспект — короткий виклад основних питань, які будуть розкриватися у роботі. Його перевага полягає в тому, що він дозволяє поступово включати нові факти й матеріали, перетворюючись на завершену структурну модель курсової.

Студент має чітко розуміти як послідовність дій, так і їх логічну взаємозалежність. З організаційної точки зору порядок виконання завдань може змінюватися залежно від обставин, але всі етапи мають бути реалізовані у визначений термін.

Логічна послідовність передбачає, що кожен наступний крок базується на попередньому: не опанувавши першого розділу, не варто переходити до другого. Важливо вміти виділяти ключові моменти, на яких слід зосередити увагу, щоб ефективно досягати поставлених цілей.

Такий підхід вимагає стратегічного мислення та тактичної гнучкості. Дослідник має сформулювати загальну мету, визначити основне завдання, оцінити наявні ресурси, обрати відповідні методи, а також спланувати оптимальний час для реалізації кожного етапу.

У творчому процесі план завжди залишається відкритим до змін — він не повинен стримувати розвиток ідеї, але має забезпечувати наукову цілісність і послідовність.

Багато дослідників користуються кількома планами, розрахованими на різні часові горизонти — рік, місяць, тиждень, день. Кожен обирає зручний спосіб фіксації виконаних пунктів, щоб невиконані завдання можна було перенести на інший період. Важливо, щоб планування ґрунтувалося на реальних можливостях, а не на бажаному.

З урахуванням особливостей наукової творчості до плану включають усе, що можна передбачити заздалегідь. Хоча випадкові відкриття трапляються, орієнтуватися на них при побудові дослідження не варто.

Наукова робота неможлива без чіткого планування. Лише системний підхід дозволяє поступово і глибоко розкривати нові закономірності об'єктивної реальності. Основні етапи такого дослідження включають:

1. Аналіз актуального стану проблеми та формулювання дослідницьких завдань.
2. Постановку мети дослідження та вибір методів її досягнення.
3. Розробку методики, побудову алгоритму розв'язання задачі та демонстрацію прикладу її реалізації.

Вивчення літературних джерел

Отримання бібліографічної довідки

Існує два основні способи отримати бібліографічну інформацію:

1. Замовлення у спеціалізованих інформаційних установах (або їхніх підрозділах).
2. Самостійний пошук літератури.

Хоча працівники інформаційних служб мають високу кваліфікацію і можуть зекономити досліднику багато часу, вони не завжди здатні підібрати матеріал настільки точно, як це потрібно самому студенту.

Організація пошуку літератури

- На початку пошуку студент має визначити перелік періодичних видань, які можуть містити потрібну інформацію.
- Добре складений список навіть при поверхневому перегляді заголовків допомагає оцінити обсяг матеріалу.
- Слід враховувати всі типи джерел, що стосуються теми:
  - друковані матеріали у вітчизняних та зарубіжних виданнях;
  - недруковані документи (звіти, дисертації, рукописи, матеріали іноземних компаній);
  - офіційні документи.

Якщо перелік джерел занадто великий, варто обмежити пошук за параметрами: мова, країна, рік видання тощо. За наявності бібліографічного довідника його слід використати, перевіривши повноту.

Пошук доцільно починати з нових публікацій, а далі поступово розширювати коло джерел, використовуючи посилання на інші роботи.

Інформаційні видання

Для аналізу стану досліджуваної проблеми варто звертатися до інформаційних видань, які оперативно повідомляють про нові публікації та їх зміст. В Україні такі видання випускають:

- УкрНТЕІ,
  - Книжкова палата України,
  - центральні наукові бібліотеки,
  - Інститут реєстрації інформації НАН України (електронна газета «Все всім», реферативний журнал «Джерело»),
  - служби науково-технічної інформації міністерств та відомств.
- Робота з джерелами
- Найважливіші книги та статті слід читати в оригіналі.
  - Після ознайомлення з джерелом потрібно одразу робити повний бібліографічний опис.
  - Не варто покладатися на пам'ять — усі дані та коментарі слід занотовувати на картках.

Вивчення літератури не повинно зводитися лише до запозичення матеріалу. Паралельно необхідно осмислювати інформацію, формувати власні висновки. Використовується лише та частина даних, яка безпосередньо стосується теми курсової роботи. Критерієм оцінки є можливість практичного застосування отриманих знань.

Відбір наукових фактів — це творчий процес, що вимагає цілеспрямованої роботи.

Наукові факти

Науковий факт — це не просто факт із повсякденного життя, а елемент наукового знання, що відображає об'єктивні властивості речей і процесів. Саме на їх основі формуються закономірності, будуються теорії та виводяться закони.

Основні характеристики наукових фактів:

- Новизна — відкриття нового явища чи процесу, навіть якщо це не є глобальним відкриттям.
- Точність — визначається об'єктивними методами та відображає суттєві кількісні й якісні ознаки.
- Об'єктивність — факти не можна відкидати лише через складність їх пояснення чи застосування.
- Достовірність — підтверджується реальним існуванням і перевіряється через аналогічні ситуації.

Достовірність значною мірою залежить від першоджерел. Офіційні видання державних чи громадських організацій зазвичай містять найбільш точну інформацію.

Наукові джерела та їх достовірність

Монографія — це наукове видання, яке містить повне й системне дослідження певної проблеми чи теми. До цієї ж категорії належать:

- збірники матеріалів авторитетних наукових конференцій;

• збірники дослідницьких праць наукових установ, університетів чи товариств, присвячені актуальним науковим і науково-технічним питанням.

Усі ці видання мають вагоме наукове значення та практичну цінність, а тому вважаються достовірними джерелами. Абсолютною надійністю відзначаються також описи винаходів.

Наукові статті

Особливе місце серед джерел займають наукові статті. Їх достовірність оцінюється залежно від галузі знань: природничо-технічної чи гуманітарної.

• Гуманітарні теоретичні статті зазвичай містять більше міркувань, порівнянь і словесних доведень, ніж технічні. Їхня надійність залежить від вихідної інформації, використаної автором. Водночас важливу роль відіграє світогляд дослідника, через що стаття може містити неточності, помилкові трактування чи суб'єктивні оцінки. Тому необхідно критично аналізувати зміст і перевіряти істинність тверджень.

• Інформаційні статті мають самостійне значення. Вони оперативні, стислий виклад фактів чи повідомлення про події робить їх актуальними.

• Доповіді на конференціях і симпозіумах також різняться за рівнем достовірності: одні містять перевірені й апробовані дані, інші — лише постановку проблеми чи пропозиції.

Критерії достовірності

Надійність інформації визначається не лише характером джерела, а й авторитетом ученого, його належністю до певної наукової школи. Завжди слід орієнтуватися на найновіші дані та авторитетні джерела, точно вказуючи походження матеріалів.

Важливо пам'ятати: наука, техніка й культура постійно розвиваються. Те, що вважалося беззаперечним учора, сьогодні може бути уточнене або навіть спростоване.

Використання цитат

Цитати — особлива форма фактичного матеріалу. Вони органічно вплітаються у текст курсової роботи й виконують кілька функцій:

- передають думку автора без спотворень;
- допомагають зіставити різні точки зору;
- слугують опорою для аналізу та синтезу інформації;
- підкріплюють власні твердження студента.

Кількість цитат має бути оптимальною, залежно від потреб теми.

Автор повинен перевіряти доцільність їх використання та уникати перекоручень. Помилки можуть виникати, якщо:

- обрані слова не відображають головної думки автора;
- цитата подає лише частину позиції;
- наведена точка зору не стосується теми дослідження.

Огляд літератури

Цитати та запозичені матеріали найчастіше використовуються під час написання **огляду літератури** — важливого етапу підготовки курсової роботи. Його завдання:

1. Ознайомлення з матеріалами за темою, їх класифікація, відбір фундаментальних праць і найважливіших результатів (у тому числі з суміжних тем).

2. Виявлення перспективних напрямів, які ще недостатньо досліджені й можуть стати темою курсової.

3. Формулювання напрямку роботи, визначення методів і структури теоретичної та експериментальної частин; складання першої редакції плану.

4. Отримання вихідного матеріалу для основної частини дослідження.

Рубрикація тексту

Рубрикація курсової роботи означає поділ її тексту на окремі складові частини. Вона відображає структуру наукового дослідження і передбачає чітке розмежування рукопису на логічно взаємопов'язані блоки. Найпростішою формою рубрикації є абзац — відступ на початку рядка, який слугує композиційним прийомом для об'єднання кількох речень, що передають нову спільну думку. Абзац допомагає зробити виклад більш виразним і завершеним, а його логічна цілісність значно полегшує сприйняття тексту. На відміну від окремого речення, абзац має власну тему, яка поєднує його зі змістом усього тексту. Саме тому правильне розбиття курсової роботи на абзаци є важливим для її читання та розуміння.

Абзаци одного розділу чи підрозділу повинні бути послідовно пов'язані між собою. Їхня довжина може змінюватися залежно від складності думки, яку потрібно передати. Особливе значення має перше речення абзацу: воно задає тему, виконує функцію заголовка для решти речень і водночас зберігає зв'язок із попереднім текстом. У кожному абзаці слід дотримуватися систематичності викладу фактів та внутрішньої логіки їх подання, що визначається характером дослідження.

Поділ тексту на більші частини не може бути механічним. Структурні елементи роботи формуються за логічними правилами розподілу поняття. Це добре видно на прикладі розбиття розділів основного тексту на підрозділи, де важливо враховувати внутрішню логіку теми.

Коли чорновий варіант рукопису вже готовий, усі матеріали зібрані й узагальнені, необхідно провести ретельну перевірку. Кожен висновок, формула, таблиця, речення й навіть окреме слово мають бути критично оцінені. Студент повинен переконатися, що назва роботи, а також назви розділів і підрозділів відповідають їх змісту, уточнити композицію та рубрикацію тексту. Важливо ще раз перевірити переконливість аргументів, які захищають наукові положення. На цьому етапі варто подивитися на власну роботу «чужими очима» — критично й вимогливо.

Мова і стиль курсової праці

Мова і стиль наукової роботи формуються під впливом академічних традицій, які ґрунтуються на інтерпретації власних і запозичених поглядів задля обґрунтування наукової істини. У науковому середовищі вже склалися певні правила комунікації, як усної, так і писемної, проте це не суворий кодекс, а радше сукупність усталених особливостей.

Основною рисою наукового письма є формально-логічний спосіб викладу. Він проявляється у використанні мовних засобів, що забезпечують доведення істин, отриманих у результаті дослідження. Для такого тексту характерні завершеність, цілісність і послідовність. Логічні зв'язки виражаються спеціальними конструкціями: для позначення послідовності (*спочатку, по-перше, отже*), для заперечення (*проте, але, однак*), для причинно-наслідкових відношень (*таким чином, тому, внаслідок цього*), для переходу до нової думки (*розглянемо, перейдемо до*), а також для висновків (*як висновок, підсумовуючи, на закінчення*).

Додатковими засобами логічної зв'язності виступають займенники та прикметники (*даний, той, названий*). У деяких випадках такі словосполучення можуть навіть замінювати заголовки, виконуючи роль невидимих рубрик і пояснюючи внутрішню структуру викладу.

Наукове мовлення відзначається прагматизмом і цілеспрямованістю. Емоційні елементи тут майже не використовуються, адже текст складається з точних даних, отриманих у результаті спостережень та експериментів. Це зумовлює застосування спеціальної термінології, яка дозволяє стисло й чітко визначати поняття, процеси та явища.

Науковий термін — це не просто слово, а відображення сутності явища. Тому добір термінів має бути уважним і послідовним. Не можна змішувати різні термінологічні системи чи замінювати їх професійним жаргоном, зрозумілим лише вузькому колу фахівців.

Фразеологія наукової прози також має специфіку. Вона забезпечує логічні зв'язки (*як показав аналіз, на підставі отриманих даних, підсумовуючи сказане*) і водночас позначає певні поняття (*освітній процес, корекційно-розвивальна робота, особливості психофізичного розвитку*).

Серед особливостей наукового стилю варто відзначити широке використання абстрактних іменників та віддієслівних форм (*дослідження, розгляд, вивчення*). У тексті часто застосовуються відносні прикметники, які точніше, ніж якісні, визначають ознаки понять. Якісні прикметники використовуються у формах порівняння, причому найчастіше — в аналітичних конструкціях із словами *найбільш* чи *найменш*.

Таким чином, мова і стиль курсової роботи повинні відповідати вимогам наукової точності, логічності та послідовності, що забезпечує її високий рівень і переконливість.

РОЗДІЛ 2

ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсові роботи необхідно оформлювати відповідно до державного стандарту. Курсову роботу подають у надрукованому вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Вимоги до змісту курсової роботи

Титульний аркуш курсової роботи містить (Додаток Б):

- найменування ЗВО, де виконана робота;
- прізвище, ім'я, по батькові автора;
- назву курсової роботи;
- курс, протягом якого виконана робота;
- місто і рік.

Зміст подають на початку роботи з найменуваннями та номерами початкових сторінок усіх розділів, підрозділів і пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема вступу, висновків до розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків (Додаток В).

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за потреби).

Якщо в роботі вжито специфічну термінологію, а також маловідомі скорочення, нові символи, позначення і таке інше, то їх перелік може бути поданий у роботі окремим списком, котрий розміщують перед вступом.

Перелік друкують двома колонками, в яких ліворуч за абеткою наводять, наприклад, скорочення, праворуч – їх детальну розшифровку.

Якщо в роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення і таке інше повторюються менше ніж тричі, перелік не складають, а їх розшифровку наводять у тексті при першому згадуванні.

Вступ розкриває сутність і стан наукової проблеми (задачі) та її значущість, підстави і вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження.

Далі у вступі подають загальну характеристику роботи в такій послідовності.

Актуальність теми. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими розв'язаннями проблеми (наукової задачі) чітко, аргументовано обґрунтовують актуальність і доцільність роботи для розвитку науки, особливо на користь України.

Мета і завдання дослідження. Формулюють мету роботи і завдання, які потрібно вирішити для її досягнення. Мета роботи звичайно тісно переплітається з назвою роботи і повинна чітко вказувати, що саме розв'язується в роботі.

Методи дослідження. Подають перелік використаних методів дослідження або досягнення поставленої мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, а стисло та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме даних методів.

Теоретичне і практичне значення курсової роботи визначає її здатність не лише розкривати сутність досліджуваної проблеми, а й пропонувати обґрунтовані шляхи її вирішення, що можуть бути застосовані у професійній діяльності або подальших наукових розвідках.

Апробація роботи: зазначаємо у яких виданнях чи конференціях були надруковані чи обговорені результати курсового дослідження.

Основна частина роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожен розділ починають із нової сторінки. Наприкінці кожного розділу формують висновки із лаконічним викладом наведених у розділі наукових і практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від незначних подробиць.

У розділах основної частини подають:

- огляд літератури за темою і вибір напрямків досліджень;
- виклад загальної методики і основних методів досліджень;
- аналіз і узагальнення результатів досліджень.

Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній автором. У висновках викладають найважливіші наукові та практичні результати, отримані в роботі, з формулюванням розв'язаної наукової проблеми (завдання) та значення її для науки і практики. Далі подають висновки і рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів. Перший пункт висновків має дати стислу оцінку стану питання. Потім у висновках розкривають методи вирішення поставленої в роботі наукової проблеми (завдання), їх практичний аналіз, порівняння з відомими розв'язаннями, наголошують на якісних і кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтовують їх достовірність.

Список використаних джерел подають після висновків з наскрізною нумерацією у тексті (посилання) або за алфавітом та з відповідним оформленням (Додаток Ж).

Загальні вимоги до оформлення курсової роботи

Роботу друкують на комп'ютері з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210х297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали (до тридцяти рядків на сторінці).

Усі примірники курсової роботи повинні бути ідентичними. Основний обсяг роботи становить 30-40 сторінок (без додатків). Зазначений вище обсяг роботи має бути надрукований з використанням шрифтів текстового редактора Word розміру 14 з полуторним міжрядковим

інтервалом. Текст роботи друкують, залишаючи береги таких розмірів: лівий – не менше 20 мм, правий – не менше 10 мм, верхній – не менше 20 мм, нижній – не менше 20 мм, абзацний відступ – 125 мм.

Шрифт друку повинен бути чіткий з однаковою щільністю тексту, стрічка – чорного кольору середньої жирності.

Вписувати в текст роботи окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки можна чорнилом, тушшю, пастою тільки чорного кольору, при цьому щільність вписаного тексту повинна бути наближеною до щільності основного тексту.

Текст основної частини роботи поділяють на розділи, підрозділи, пункти та підпункти.

Заголовки структурних частин роботи **«ЗМІСТ»**, **«ВСТУП»**, **«РОЗДІЛ I»**, **«РОЗДІЛ II»**, **«ВИСНОВКИ»**, **«СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ»**, **«ДОДАТКИ»** друкують великими літерами симетрично до тексту. Заголовки підрозділів – маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою. Заголовки пунктів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу в розрядці в підбір до тексту. В кінці таким чином надрукованого заголовка ставиться крапка.

Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 3-4 інтервалам.

Кожну структурну частину роботи починають з нової сторінки. До загального обсягу роботи, не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають нумерації на загальних засадах.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №..

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи, не проставляючи його номера. Наступні сторінки нумерують у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці. Такі структурні частини роботи, як зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, список використаних джерел не мають порядкового номера. Звертаємо увагу на те, що всі аркуші, на яких розміщені згадані структурні частини роботи, нумерують звичайним чином. Не нумерують лише їх заголовки, тобто не можна друкувати: «1. ВСТУП» або «Розділ 6. ВИСНОВКИ». Номер розділу ставлять після слова «Розділ», після номера крапку не ставлять, потім з нового рядка друкують заголовок розділу.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад: «2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу, підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. У кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку йде заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Ілюстрації (фотографії, креслення, схеми, графіки, карти) і таблиці слід подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок. Таблицю, рисунок або креслення, розміри якого більші від формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування в тексті або додатках.

Ілюстрації позначають словом «Рис.» і нумерують послідовно в межах розділу, за винятком ілюстрацій, поданих у додатках.

Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком таблиць, поданих у додатках) у межах розділу. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка, наприклад: «Таблиця 1.2» (друга таблиця першого розділу).

Якщо в роботі одна таблиця, її нумерують за загальними правилами.

При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і номер її вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовження табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовження табл. 1.2».

Правила цитування та посилання на використані джерела

При написанні курсової роботи студент повинен давати посилання на джерела, матеріали або окремі результати, які наводяться в роботі, або на ідеї і висновки, на яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про

цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекирвань думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекирвання авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, в кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути максимально точним у викладі думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і робити відповідні посилання на джерело;

д) цитування не повинно бути ні надмірним, ні недостатнім, бо і те і те знижує рівень наукової праці: надмірне цитування створює враження компілятивності праці, а недостатнє — знижує наукову цінність викладеного матеріалу;

е) якщо треба виявити ставлення автора курсової праці до окремих слів або думок з цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак запитання;

Коли використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел, що мають велику кількість сторінок, тоді в посиланні слід точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул джерела, на яке дано посилання в курсовій роботі.

Допускається наводити посилання у виносках, при цьому його оформлення має відповідати бібліографічному опису за переліком посилань із зазначенням номера.

Приклад:

Цитата в тексті: «...відповідно до сучасних досліджень порушення мовленнєвого розвитку дітей — це одна з форм складного когнітивного

дефекту, сутність якого полягає у вибіркового розладі мовленнєвої функції та зумовлених ним відхиленнях позамовних функцій і процесів...» [23].

Відповідний опис у переліку посилань:

23. Конопляста С. Ю. Логопсихологія:

Навч. посібник /С. Ю. Конопляста. К.: Знання, 2010. 293 с.

Використовуючи певну наукову думку автора, слід дотримуватись таких способів посилання:

1. В одному з експериментів Ж. Піаже [1] дитина....

2. В одному з експериментів (Ж. Піаже [1]) дитина....

При цьому у квадратних дужках [х] чітко вказуємо номер праці у списку літератури, що містить інформацію про експеримент Ж. Піаже. Використовуючи цитату автора слід окрім номера праці детально вказувати відповідні сторінки, на яких цитата розміщена.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок з джерела, на яке дано посилання в роботі. Наприклад: [15, с. 27] означає посилання на джерело, яке в списку використаної літератури стоїть за № 15, а матеріал – на 27 сторінці.

Оформлення списку використаних джерел

Список використаних джерел – елемент бібліографічного апарата, котрий містить бібліографічні описи використаних джерел і розміщується після висновків. Такий список – одна із суттєвих частин курсової роботи, що віддзеркалює самостійну творчу працю її автора і демонструє ступінь фундаментальності проведеного дослідження.

Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують із каталогів і бібліографічних покажчиків повністю без пропусків будь-яких елементів, скорочення назв і таке інше. Завдяки цьому можна уникнути моторних перевірок, вставок пропущених відомостей.

Джерела можна розміщувати одним із таких способів:

- у порядку появи посилань у тексті (найбільш зручний при написанні роботи);
- в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку (використовується найчастіше у наукових роботах, посібниках тощо). При цьому український алфавіт береться за основу для подання літератури, написаної кирилицею, англійський – для літератури латинських абеток.

Джерело подається мовою оригіналу (українською, англійською тощо).

Відомості про джерела, включені до списку, треба давати відповідно до вимог державного стандарту з обов'язковим наведенням назв праць, авторів, видавництва, рік видання, сторінки тощо.

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів із бібліотечної та видавничої справи (Додаток Ж).

Правила оформлення додатків

Оформлення додатків у курсовій роботі здійснюється як її логічне продовження, розміщене на наступних сторінках після основного тексту. Важливо дотримуватися порядку, у якому на ці матеріали є посилання в основній частині роботи — це забезпечує зручність навігації та узгодженість структури.

Кожен додаток, якщо він є частиною основного документа, починається з окремої сторінки. У верхній частині сторінки, по центру, малими літерами (з великої першої) розміщується назва додатка. Над нею, також по центру, друкується слово «Додаток» і відповідна велика літера українського алфавіту, яка позначає його порядковий номер.

Позначення додатків здійснюється за алфавітним принципом, використовуючи великі літери української абетки, за винятком таких: Г, Є, І, І, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, перші додатки позначаються як «Додаток А», «Додаток Б» тощо. Якщо в роботі передбачено лише один додаток, він отримує позначення «Додаток А».

У разі потреби текст додатка може бути структурований на окремі розділи та підрозділи. Їх нумерація здійснюється в межах кожного додатка, із зазначенням літери додатка перед номером через крапку. Наприклад, «А.2» означає другий розділ додатка А, а «В.3.1» — підрозділ 3.1 у додатку В.

Графічні елементи, таблиці та формули, що містяться в додатках, також підлягають окремій нумерації. Вона здійснюється за аналогічним принципом:

- рисунок «рис. Д.1.2» — друге зображення першого розділу додатка Д;
- формула «А.1» — перша формула, наведена в додатку А.

Таке оформлення забезпечує чітку структуру, логічну послідовність і зручність користування додатковими матеріалами, що супроводжують курсову роботу.

РОЗДІЛ 3

ЗАХИСТ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Остаточний варіант написаної та відповідно оформленої курсової роботи подається на кафедру у визначений термін. Науковий керівник визначає ступінь готовності роботи, відповідність її вимогам і рекомендує допустити до захисту.

У разі порушення термінів подання або невиконання вимог щодо оформлення, студент втрачає право на захист курсової роботи. Також робота не може бути прийнята до розгляду, якщо в ній виявлено факти плагіату або фальсифікації результатів.

Етап підготовки до захисту передбачає створення візуальних матеріалів, які демонструють ключові результати дослідження. Це можуть бути таблиці, графіки, діаграми, схеми — оформлені у вигляді друкованих плакатів або електронної презентації, наприклад, у програмі Microsoft PowerPoint. Під час створення слайдів слід враховувати зручність сприйняття: рекомендовано використовувати жирний шрифт розміром не менше 20 пунктів.

На слайдах або плакатах доцільно зазначити:

- тему дослідження;
- формулювання об'єкта, предмета та мети;
- характеристику вибірки;
- стисло сформульовані основні результати;
- найрепрезентативніші таблиці та графіки;
- узагальнені висновки.

Доповідь, яку студент готує для захисту, має складатися з трьох логічних блоків, що відповідають вступу, основній частині та висновкам курсової роботи. У вступі слід окреслити актуальність проблеми, сформулювати об'єкт, предмет, гіпотезу та дослідницькі завдання. Основна частина доповіді має висвітлювати методологічні засади, особливості організації емпіричного дослідження, а також аналіз отриманих даних — як кількісних, так і якісних — з метою підтвердження достовірності висунутих положень. У завершальному блоці подаються узагальнені результати, визначається їхнє теоретичне та прикладне значення, а також окреслюються можливі напрями подальших досліджень.

Процедура захисту включає виступ студента, відповіді на запитання членів комісії, а також обговорення роботи присутніми. На презентацію доповіді зазвичай відводиться 5–7 хвилин. Висока культура мовлення, чіткість викладу та дотримання регламенту є невід'ємними складовими академічної етики та професійної комунікації.

Оцінювання курсової роботи

Оцінка курсової роботи виводиться на підставі підсумування балів, виставлених комісією на захисті курсової роботи. Кожен з оцінюваних аспектів має певну максимально можливу кількість балів.

Оцінювання курсової роботи орієнтовано на такі основні елементи:

- Ступінь розкриття актуальності, предмету, мети та основних завдань;
- Повнота викладення теоретичного матеріалу;
- Глибина аналізу та рівня його інформаційного забезпечення;
- Рівень самостійності та обґрунтованості висновків і пропозицій;
- Якість ілюстративного матеріалу й оформлення роботи;
- Здатність презентувати роботу та орієнтуватись у проблематиці.

Основними критеріями одержання оцінки є такі:

Відмінно (90-100 балів): Курсова робота підготовлена у встановлений термін, виконана самостійно та демонструє повне і всебічне розкриття обраної теми. Автор коректно визначив дослідницький фокус, чітко окреслив об'єкт і предмет дослідження. Мета та дослідницькі завдання сформульовані ясно і реалізовані у процесі роботи.

У дослідженні застосовано актуальні аналітичні підходи та методологічні засоби, що відповідають сучасним вимогам наукового аналізу. Робота вирізняється високим рівнем теоретичної глибини, системністю методологічного осмислення, критичним аналізом джерел та наявністю чітко окресленої наукової проблеми.

Висновки та узагальнення базуються на ретельно опрацьованій інформаційній основі, що дозволяє чітко простежити авторську позицію. Запропоновані рекомендації мають прикладне значення, а в межах дослідження окреслено ключові аспекти їх практичного впровадження.

Добре (75-89 балів): Курсова робота виконана у встановлений термін і загалом відповідає вимогам. Теоретичні узагальнення та висновки аналітичної частини здебільшого є коректними. Водночас у роботі простежуються окремі недоліки, що стосуються логічної узгодженості між запропонованими заходами та результатами аналізу статистичних і фактичних даних. Певна неповнота у доведенні ефективності запропонованих рішень та їх розрахунках дещо знижує рівень глибини особистого опрацювання студентом фактичного матеріалу.

Задовільно (60-74 бали): У роботі тема загалом висвітлена, проте наявні певні змістові недоліки. Теоретико-аналітичний розділ та запропоновані рішення подані недостатньо переконливо, відсутній якісний і кількісний аналіз, який міг би підтвердити авторські узагальнення та висновки. Є зауваження щодо логічної узгодженості та послідовності викладу, що має переважно описовий характер. Крім того, робота оформлена недбало.

Під час захисту студент зачитував доповідь без достатнього володіння матеріалом, окремі питання теми залишилися нерозкритими. Відповіді на запитання комісії були неповними або неточними. Використані наочні матеріали лише частково відображають зміст проведеного дослідження і не забезпечують повної уяви про результати роботи.

Незадовільно (0-59 балів): У представленій роботі простежується відсутність чіткої логіки у побудові структури дослідження. Автор не продемонстрував належного розуміння мети, завдань та предмета роботи. Назви окремих розділів не узгоджуються зі змістом, що в них викладено. Теоретичний аналіз і характеристика процесів мають переважно компіляційний характер, при цьому відсутні посилання на використані джерела літератури.

Запропоновані рекомендації та висновки не містять ознак самостійного мислення, що знижує наукову цінність роботи. Додатково слід відзначити суттєві недоліки в оформленні, які негативно впливають на загальне враження від дослідження.

ДОДАТКИ

Додаток А

**ОРІЄНТОВНА ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
для студентів І (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 01 Освіта,
спеціальності 016 Спеціальна освіта, спеціалізації 016.01
Логопедія**

1. Арттерапевтичні техніки як засіб полання заїкання у дітей молодшого шкільного віку.
2. Інноваційні методики розвитку дрібної моторики дітей дошкільного віку з порушенням мовлення.
3. Методика організації ігрової діяльності для мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку із ЗНМ II рівня.
4. Методика проведення логоритміки як засобу корекції мовленнєвих порушень у дітей молодшого шкільного віку.
5. Організація роботи з розвитку дрібної моторики у дітей із затримкою психічного розвитку.
6. Використання інтерактивних технологій для розвитку словникового запасу в дітей старшого дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.
7. Методика розвитку зв'язного мовлення у дітей дошкільного віку з ЗНМ II рівня.
8. Технології формування лексико-граматичної будови мови у дітей старшого дошкільного віку із дизартрією.
9. Корекція мовленнєвих порушень у дітей молодшого шкільного віку із ФФНМ засобами арт-терапії.
10. Технологія формування навичок письма у дітей з дизартрією.
11. Методика використання альтернативних засобів комунікації для людей з тяжкими порушеннями мовлення.
12. Технології розвитку уваги у дітей дошкільного віку із загальним недорозвиненням мовлення.
13. Гра як засіб розвитку комунікативних навичок у дітей дошкільного віку з РАС.
14. Стимулювання мовленнєвої активності дітей дошкільного віку з ТПМ засобами мнемотехніки.
15. Оцінка ефективності програм раннього втручання у дітей із загальним недорозвиненням мовлення
16. Раннє втручання як фактор профілактики вторинних порушень мовлення у дітей з ТПМ.
17. Модель співпраці логопеда та батьків у процесі раннього втручання.
18. Методика навчання читання дітей з дислексією.
19. Використання казки як дидактичного засобу у навчанні читання дітей з дислексією

Зразок оформлення титулки курсової роботи

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Навчально-науковий інститут післядипломної освіти
Кафедра соціальної роботи, педагогіки і логопедії

«Допущено до захисту»
Завідувач кафедри соціальної
роботи, педагогіки і логопедії
_____ Н.В. Савінова
“ _____ ”
_____ 20__ року

Курсова робота

на тему: «Технологія роботи та особливості комплексної оцінки дітей»

Керівник: _____
(вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Рецензент: _____
(посада, вчене звання, науковий ступінь, П.І.Б.)

Виконав: _____
Студент (ка) III курсу групи 323 З
(П.І.Б.)

Спеціальності: 016 Спеціальна освіта
(за спеціалізаціями) 016.01 Логопедія
_____ (шифр і назва спеціальності)

ОПП: _____
«Логопедія та психокорекційний супровід»

Миколаїв – 2025

Приклад “ЗМІСТУ” курсової роботи
ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ САНІТАРНО-ГІГІЄНИЧНИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК У ДІТЕЙ ІЗ СЕНСОРНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В ЕПІДЕМІЧНО УСКЛАДНЕНИХ УМОВАХ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ.....	5
1.1. Сутність понять «санітарно-гігієнічні уміння та навички», «епідемічно ускладнені умови», «інклюзивне середовище».....	5
1.2. Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми формування санітарно-гігієнічних умінь та навичок у дітей із сенсорними порушеннями в епідемічно ускладнених умовах в інклюзивному середовищі.....	10
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ САНІТАРНО- ГІГІЄНИЧНИХ УМІНЬ ТА НАВИЧОК У ДІТЕЙ ІЗ СЕНСОРНИМИ ПОРУШЕННЯМИ В ЕПІДЕМІЧНО УСКЛАДНЕНИХ УМОВАХ В ІНКЛЮЗИВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ	12
2.1. Аналіз програм розвитку для дітей із сенсорними порушеннями дошкільного віку.....	12
2.2. Змістова характеристика рівнів сформованості санітарно-гігієнічних умінь та навичок у дітей із сенсорними порушеннями в епідемічно ускладнених умовах в інклюзивному середовищі	17
ВИСНОВКИ.....	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	30
ДОДАТКИ.....	35

Приклад оформлення “ВСТУПУ” ВСТУП

Актуальність дослідження. Гуманістична парадигма сучасної спеціальної освіти спрямовує психолого-педагогічну допомогу дітям із сенсорними порушеннями, з урахуванням права кожної людини на якісну освіту та розвиток згідно з її можливостями. Так, у методичному листі «Психологічний і соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання» Міністерства освіти і науки України від 26.07.2012 №1/9-529 окреслено напрямки діяльності в освіті дітей з особливими потребами, які потребують підвищеної уваги, одним з яких є соціальний супровід інклюзивного навчання в Україні.

Сучасні дослідження особливостей навчання дітей із сенсорними порушеннями спрямовані на розв’язання важливих завдань, які пов’язані з формуванням мовленнєвих компетентностей (Н. Савінова, М. Шеремет та ін.), особистісного розвитку (Є. Синьова, Б. Шеремет, Д. Шульженко).

Проте й нині недостатньо розкрито аспекти навчання дітей із сенсорними порушеннями, не висвітлено роль навичок самообслуговування цієї категорії дітей у закладах освіти з інклюзивною формою навчання, що і обумовило вибір теми даного дослідження.

Об’єкт дослідження –

Предмет дослідження –

Мета дослідження: розробити дидактичну модель формування санітарно-гігієнічних умінь та навичок у дітей із сенсорними порушеннями в епідемічно ускладнених умовах в інклюзивному середовищі.

Досягнення мети забезпечується вирішенням таких **завдань**:

- проаналізувати психолого-педагогічну літературу з проблеми формування санітарно-гігієнічних умінь та навичок у дітей із сенсорними порушеннями в епідемічно ускладнених умовах в інклюзивному середовищі;
- розробити критерії, показники та рівні сформованості санітарно-гігієнічних умінь та навичок у дітей із сенсорними порушеннями в епідемічно ускладнених умовах в інклюзивному середовищі;
- розробити та експериментально перевірити дидактичну модель формування санітарно-гігієнічних умінь та навичок у дітей із сенсорними порушеннями в епідемічно ускладнених умовах в інклюзивному середовищі.

Для розв’язання поставлених завдань було використано такі **методи дослідження**: *теоретичні*: теоретичний аналіз психолого-педагогічної

літератури; *емпіричні*: спостереження, опитування, анкетування, педагогічний експеримент; *статистичні*: методи аналізу результатів, обробки даних.

Наукова новизна дослідження полягає у розробці критеріїв, показників, завдань формування санітарно-гігієнічних умінь та навичок у дітей із сенсорними порушеннями в епідемічно ускладнених умовах в інклюзивному середовищі.

Апробація результатів дослідження: Основні результати дослідження впроваджено у корекційно-педагогічний процес закладу ..... м. Миколаєва. Презентовано в доповідях на студентських наукових конференціях (... опубліковані праці).

Практичне значення: результати дослідження можуть бути використані у роботі логопедів-практиків, дефектологів у спеціалізованих установах, при розробці та проведенні спецкурсів у вищих навчальних закладах.

Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи 60 сторінок, з них 35 сторінок основного тексту. У роботі подано .... таблиць, ... діаграм, ..схеми та .... графіка.

Приклад основної частини курсової роботи

РОЗДІЛ І

**ТЕОРЕТИЧНІ МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ
ФОРМУВАННЯ ПЕРВИННИХ НАВИЧОК ЗВУКОВОГО
АНАЛІЗУ І СИНТЕЗУ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ ІЗ ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ**

1.1.Сутність поняття «звуковий аналіз» та «звуковий синтез»

У «Українському педагогічному словнику» (за ред. С.Гончаренка) термін «аналіз і синтез» представляється у вузькому смислі, як розклад, розчленування, процеси мисленого або практичного розчленування на складові частини [7,с.24].

.....

Висновки.

1.2 Аналіз психолого-педагогічної літератури з проблеми формування первинних навичок звукового аналізу і синтезу у дітей старшого дошкільного віку із тяжкими порушеннями мовлення засобом розвивальних комп'ютерних ігор

У роботах М. Виноградова встановлено три стадії в розвитку виробничої вправи. Перша початкова стадія вправи характеризується дискоординацією рухової системи, невідповідністю лабільностей центральної і периферійної ланок, широкою іррадіацією збудження, що призводить до зайвих рухів [11].

.....

Висновки.

Зразок оформлення

Таблиця 3.1

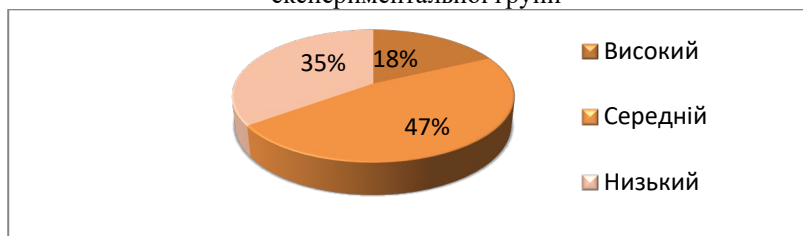
Кількісні показники виконання завдань за II критерієм

Група	Кількість майбутніх корекційних педагогів, що виконали завдання (%)					
	Рівні					
	Високий		Середній		Низький	
	Початок	Кінець	Початок	Кінець	Початок	Кінець
ЕГ	7,2	56,5	42,4	32,6	50,4	10,9
КГ	8	25,0	33	25,0	59	45,0

Результати відображено у діаграмі 1.2.

Діаграма 1.2.

Кількісні показники рефлексивно-практичної готовності експериментальної групи

Діаграма 2.7

Кількісні показники рефлексивно-практичної готовності експериментальної групи

**Приклади оформлення списку використаних джерел згідно
ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне
посилання. Загальні положення та правила складання» з
урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)**

Таблиця 3.2

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Дичківська О. О. Інноваційний менеджмент : конспект лекцій. Київ : ДІА, 2018. 82 с. 2. Бондаренко В. Г. Історія України. Львів, 2017. 153 с. 3. Лазор О. Я. Державне управління у сфері реалізації екологічної політики в Україні: організаційно-правові засади : монографія. Львів : Ліга-Прес, 2003. 542 с. 4. Ваш О. М. Етика : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 104 с. 5. Гурманова Л. І. Релігієзнавство : навч. посіб. 2-ге вид., переробл. та допов. Київ : ЦУЛ, 2017. 193 с.
Два автори	1. Мартиненко З. Е., Макар І. В. Управління підприємством: теоретико-методичні засади : монографія. Харків : Щедра садиба плюс, 2017. 296 с. 2. Палеха В. І., Карпова П. В. Менеджмент організацій : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 120 с. 3. Білоус С. І., Корнійчук В. П. Філософія освіти : навч.-метод. посіб. Переяслав-Хмельницький, 2016. 176 с. 4. Мороз І. С., Василенко Н. Ю. Маркетинг : конспект лекцій. Київ : Молодь, 2016. 102 с. 5. Вердіна С. А., Волков А. А. Контролінг : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 131 с. 6. Вердіна С. А., Волков А. А. Контролінг : навч. посіб. Вид. 3-тє., переробл. та допов. Херсон, 2017. 212 с.
Три автори	1. Тарнавська Г. Я., Марценюк Н. С., Герасимова Т. М. Фінанси : навч. посіб. Львів : Магнолія 2006, 2017. 412 с. 2. Пустовенко В. В., Максименко І. Л., Яким А.С. Безпека життєдіяльності : монографія. Харків : ХНПУ, 2017. 348 с.

Методичні рекомендації з виконання курсових робіт

Чотири автори	1. Інновації : навч. посіб. / Гуревич Д. Т., Чекан О. С., Грибан О. М., Макарова В. В. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 389 с. 2. Вища математика : конспект лекцій / Ткачук Т.С. та ін. Київ, 2015. 82 с.
П'ять і більше авторів	1. Операційний менеджмент : підручник / С. М. Поплавська та ін. Київ : ЦУЛ, 2011. 267 с. 2. Охорона праці : навч. посіб. / О. І. Подольська та ін. 2-ге вид. Київ : ЦУЛ, 2017. 264 с. 3. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України : станом на 10 жовт. 2017 р. / К. І. Мягченко та ін. ; за заг. ред. І. М. Ливанова. Київ : ЦУЛ, 2017. 428 с.
Автор(и) та редактор(и)/упорядники	1. Веретенко В. В. Міжнародний маркетинг : монографія / за заг. наук. ред. В. М. Марценюка. Київ, 2015. 374 с. 2. Бутенко М. П., Качур В. П., Петренко С. В. Психологія : навч. посіб. / за ред. М. П. Дутко. Київ : ЦУЛ, 2017. 332 с.
Без автора	1. 30 років історичному факультету: історія та сьогодення (1986-2016) : ювіл. вип. / під заг. ред. В. В. Черепані. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 340 с. 2. Етнографія : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Гарапка; уклад. А. І. Гарапка. Київ : ЦУЛ, 2018. 320 с. 3. Міжнародні відносини : монографія / за ред. М. А. Березовського. Київ : ЦУЛ, 2016. 162 с. 4. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / за ред.: П. О. Бедрія, О. О. Петренка. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с. 5. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за заг. ред. Т. А. Тарнавського. Київ : ЦУЛ, 2016. 186 с. 6. Підготовка фахівців у ВНЗ в умовах реформування вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Мукачево, 4-5 жовт. 2018 р. Мукачево : МДУ, 2018. 226 с. 7. Освіта в Україні: виклики модернізації : зб. наук. пр. / редкол.: П. М. Марценюк (відп. ред.) та ін. Київ : Ін-т всесвітньої історії НАН України, 2017. 319 с.

	8. Товарознавство / упоряд. В. Олексик. Київ, 2014. 804 с.
Багатотомні видання	1. Енциклопедія рослин / редкол.: І. М. Деркач та ін. Київ : ЦУЛ, 2016. Т. 8. 812 с. 2. Бюджетна система України: історія, стан та перспективи : у 3 т. / Акад. прав. наук України. Львів : Право, 2012. Т. 2 : Бюджетний менеджмент / заг. ред. Ю. П. Бубряка. 476 с. 5. Кучеренко Н. П. Казначейська справа : в 6 т. Київ : Право, 2016. Т. 3 : Контроль у системі Державного казначейства. 432 с. 6. Дендрофлора України. В 12 т. Т. 2. Дикорослі та культивовані дерева і кущі. Вип. 1. Покритонасінні / Л.І. Перхоменко. Київ : Наукова думка, 2012. 200 с.
Автореферати дисертацій	1. Петров О. Г. Музикотерапія : автореф. дис. ... канд. псих. наук : 12.00.06. Київ, 2009. 40 с.
Дисертації	1. Петрук Л. А. Дослідження статичного деформування складених тіл : дис. ... канд. фіз.-мат. наук : 01.02.04. Львів, 2004. 140 с. 2. Винниченко О. М. Контроль соціально-економічного розвитку промислових підприємств : дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.04. Київ, 2018. 344 с.
Законодавчі та нормативні документи	1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2015. 98 с. 2. Конституція України : станом на 1 жовтня 2017 р. / Верховна Рада України. Київ : Право, 2017. 93 с. 3. Про вищу освіту : Закон України від 05.09.2016 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i> . 2016. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22. 4. Податковий кодекс України : Закон України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. <i>Відомості Верховної Ради України</i> . 2011. № 48-49. Ст. 536. 5. Про освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. Дата оновлення: 28.09.2018. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18 (дата звернення: 15.11.2018). 6. Питання соціального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2017 р. № 1060. <i>Офіційний вісник України</i> . 2018. № 5. С. 430–443.

Методичні рекомендації з виконання курсових робіт

	7. Про інформування громадськості з питань євроатлантичної інтеграції України на 2019-2020 роки : Указ Президента України від 21.02.2018 р. № 43/2018. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2018. 23 лют. (№ 35). С. 10. 8. Про затвердження Вимог до оформлення кандидатської дисертації : наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2018 р. № 50. <i>Офіційний вісник України</i>. 2018. № 25. С. 139–141. 9. Інструкція щодо порядку оформлення і ведення особових справ отримувачів усіх видів соціальної допомоги : затв. наказом М-ва. праці та соц. політики від 19.09.2006 р. № 156. <i>Баланс-бюджет</i>. 2006. 19 верес. (№ 18). С. 15–16.
Архівні документи	1. Лист Голови Спілки «Первоцвіт» Г. Ф. Петренка на ім'я Голови Ради Міністрів УРСР В. А. Поповича щодо реєстрації Статуту Спілки та сторінки Статуту. 14 грудня 1989 р. <i>ЦДАГО України</i> (Центр. держ. Архів громад. об'єднань України). Ф. 1. Оп. 32. Спр. 2612. Арк. 63, 64 зв., 71.
Патенти	1. Зернозбиральний комбайн: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с. 2. Спосіб лікування гіперактивності у дітей: пат. 76509 Україна. № 2004042416; заявл. 01.04.2004; опубл. 01.08.2006, Бюл. № 8 (кн. 1). 120 с.
Препринти	1. Марченко М. І., Кополович А. Д., Яким Б. М. Про точність визначення радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль : Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).
Стандарти	1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація). 2. ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107-1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. Київ : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.

	3. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).
Каталоги	1. Прокопенко І. П. Каталог растений для работ по экодизайну / Донец. ботан. сад НАН Украины. Донецк : Лебедь, 2005. 228 с. 2. Історична спадщина України : кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка; уклад.: Л. І. Петров, О. В. Олійник. Харків, 2000. 64 с. 3. Пам'ятки історії та мистецтва Закарпатської області : кат.-довід. / авт.- упоряд.: М. Петрик та ін.; Упр. культури Закарпат. облдержадмін., Закарпат. іст. музей. Ужгород, 2003. 160 с.
Бібліографічні показники	1. Боротьба з злочинністю: нагальна проблема сучасності : бібліогр. показж. Вип. 3 / уклад.: О. В. Куріпта, відп. за вип. Н. М. Щур; Запорізький національний університет. Запоріжжя, 2017. 60 с. 2. Іван Марченко : біобібліогр. показж. / уклад. В. Петрик. Львів : Вид. Центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія ; ч. 9).
Аналітичний бібліографічний запис Складова частина видання (глави, розділу, статті) розділовий знак «дві навскісні риски» («//») можна замінювати крапкою, а відомості про документ (його назву), виділяти шрифтом (наприклад, <i>курсивом</i>).	
Частина видання: книги	1. Якса А. П. Економічна політика держави. <i>Двадцять п'ять років з економічним правом</i> : вибрані праці. Харків, 2017. С. 205–212. 2. Корнійчук Т. О. Методи активізації навчально-пізнавальної діяльності. <i>Педагогіка</i> : навч. посіб. / за заг. ред. Т. О. Корнійчука. Київ, 2017. С. 195–197.
Частина видання матеріалів конференцій (тези доповіді)	1. Лалак Н. В. Шляхи підвищення мотивації молодших школярів до навчання // Анотовані результати науково-дослідної роботи інституту педагогіки за 2011 рік : збірник тез повідомлень. Київ, 2012. С.202–203.

Методичні рекомендації з виконання курсових робіт

	2. Максименко Д. В. Методи оперативної діагностики виробничої діяльності підприємства // Зростання ролі бухгалтерського обліку в сучасній економіці : збірник тез та доповідей I Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 21 лютого 2013 р.) / відпов. за випуск Мельничук Б.В. Київ, 2013. С.331–335. 3. Цехмістров І. І., Перець І.П. Про бюджет. <i>Дослідження проблем в Україні очима молодих вчених</i> : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.
Частина довідкового видання	1. Павлик І. М. Право інтелектуальної власності. <i>Великий енциклопедичний юридичний словник</i> / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 683. 2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. <i>Основи педагогіки освіти</i> : словник термінів / за ред.: Т. О. Дмитрука, В. К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55. 3. Попович Н.І. Початкова освіта // Педагогічна енциклопедія. Київ, 2003. Т. 5 С. 699
Частина видання: продовжуваного видання	1. Куцінко Т. О. Адміністративне законодавство України: реалії та перспективи формулювання // Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. Запоріжжя, 2017. № 1. С. 36–46. 2. Безруков С. А., Хмельов А. А. Дослідження циліндричних оболонок. <i>Вісник Запорізького національного університету. Фізико-математичні науки</i>. Запоріжжя, 2015. № 3. С. 153–159. 3. Хорошилова С. А., Малафіїк Л. О., Хмельов А. А. Моделювання складеної конструкції за допомогою матриць типу Гріна. <i>Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій</i>. Дніпропетровськ, 2012. Вип. 19. С. 212–218.
Частина видання: періодичного видання (журналу, газети)	1. Кучеренко О. О. Конституційні права людини і громадянина // Часопис Київського університету права. 2007. № 4. С. 88–92. 2. Коваль Л., Коваль П. Переваги дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5. 3. Bletska D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂. <i>Semiconductor</i>

	<i>Physics Quantum Electronics & Optoelectronics</i> . 2017. Vol. 18, No 2. P. 109–118.
Електронні ресурси	1. Україна очима дітей : фотовиставка. URL: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757& (дата звернення: 15.11.2017). 2. Хміль А. А. Функції державної служби за законодавством України // Юридичний науковий електронний журнал. 2017. № 5. С. 115–118. URL: http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf. 3. Хміль І. О. Шляхи подолання правового нігілізму в Україні. <i>Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки</i>. Запоріжжя, 2016. № 3. С. 20–27. URL: http://ebooks.znu.edu.ua/files/Fakhovivydannya/vznu/juridichni/VestUr2015v3/5.pdf. (дата звернення: 15.11.2017). 4. Куцкір Я. С., Махно Б. А., Борислав С. Г. Трансформація науково-педагогічної системи України протягом 90-х років XX століття: період переходу до ринку. <i>Наука та інновації</i>. 2016. Т. 12, № 6. С. 6–14. DOI: https://doi.org/10.15407/scin12.06.006.

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

*Савінова Наталія Володимирівна,
Берегова Марія Ігорівна*

Методична серія
Випуск № 489

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКОНАННЯ
КУРСОВИХ РОБІТ**

Методичні рекомендації

**Студентів І (бакалаврського) рівня
Спеціальність «Спеціальна освіта» спеціалізації «Логопедія»
для денної та заочної форм навчання**

Редактор Карпова К.О.
Комп'ютерна верстка Олисько Я.Є.
Друк Волинець С.Л. Фальцювальні-палітурні роботи Мішалкіна О.Є.

Підп. до друку 26.08.2026.
Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman». Друк різнограф.
Ум. друк. арк. 3,2. Обл.-вид. арк. 2,34.
Тираж 10 пр. Зам. № 7257

Видавець і виготовлювач: ЧНУ ім. Петра
Могили.54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десантників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50–03–32, 8 (0512) 76–55–81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2018